

Values Education Experiences of Turkish Class Teachers: A Phenomonological Approach

Kasım Yıldırım*

Suggested Citation:

Yıldırım, K. (2009). Values education experiences of Turkish class teachers: A phenomonological approach. *Eğitim Arastirmalari-Eurasian Journal of Educational Research*, 35, 165-184.

Türk Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Deneyimleri: Fenomonolojik Bir Yaklaşım

(Özet)

*Problem Durumu:*Değer eğitimi konusuna duyulan ilgi ve ihtiyaç gittikçe artmaktadır. Eğitim danışmanları ve eğitimciler bugünün çocuklarını topluma daha yararlı hale getirmek için büyük bir uğraş içine girmişlerdir. Özellikle son zamanlarda okullarda yaşanan şiddet olayları uzmanların dikkatinin bu noktaya yönlenmesine neden olmuştur. Yaşanan bu problemler araştırmacıların aklına doğrudan şu soruyu getirmektedir: “Çocuklara değer eğitimi gerektiği gibi verilmekte midir?”. Bütün bu tartışmaları ilköğretim ve lise düzeyindeki değer eğitimi kavramıyla ilişkilendirilmesi gerektiği savunulmaktadır. Yani topluma iyi vatandaş yetiştirme üzerine odaklanan değerlerin (dürüstlük, saygı, hoşgörü, sorumluluk, yardımseverlik, ahlaki değerler vb.) kazandırılmasında okulların daha etkili rol oynaması gerektiği belirtilmektedir.

Eğitim sürecinde çocuklara bu değerleri kazandıracak okullardaki en önemli unsurlardan biri olarak da öğretmenler gösterilebilir. Yapılan araştırmalar da öğretmenlerin değerlerin öğretimindeki etkin rolünü önemle ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin, okul ortamında ve dışında değerleri doğru yansıtan örnek model olmaları, ahlaki sınıf ortamları oluşturmaları, değişik stratejiler kullanarak formal olarak sınıf içinde, informal olarak da sınıf dışında değerlerin kazandırılmasına ilişkin çocuklara çeşitli uygulamalar yaptırılmaları gerektiği önemle vurgulanmaktadır. Doğal olarak değer eğitimi konusunda yeterli

* Research Assistant, Ahi Evran University Faculty of Education, Turkey, kyildirim@gazi.edu.tr

donanıma sahip öğretmenlerin yetiştirecekleri bireyler de demokratik yurttaşlık becerilerini kazanarak, içinde buldukları topluma gerekli katkıları sağlayacaklardır. Dolayısıyla öğretmenlerin çocuklara temel değerlerin kazandırılması sürecine ilişkin görüş ve deneyimleri önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı: Yapılan bu araştırma ile toplumun sahip olduğu temel değerlerin, kendini ayakta tutan bireylere aktarılmasını sağlayan en önemli unsurlardan biri olan sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi ilişkin görüşleri alınarak, değerlerin kazandırılması sürecine yönelik düşünceleri ve deneyimleri betimlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi: Araştırmanın ifade edilen problemi ve genel amacı doğrultusunda bu çalışmada nitel araştırma paradigması kullanılmıştır. Bu araştırma, ilköğretimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin değerler eğitime ilişkin görüş ve deneyimlerini belirlemeye yönelik bir çalışma olduğundan fenomenolojik bir durum çalışmasıdır. Bu çalışma 2007-2008 öğretim yılının ikinci döneminde Kırşehir ili merkeze bağlı orta sosyo-ekonomik düzeydeki üç devlet ilköğretim okulunda yürütülmüştür. Yürütülen çalışmada birden fazla örneklem metodu kullanılmıştır. Öncelikle kolay ulaşılabılır örneklem metodundan faydalanılmış ve görev yaptığım üniversiteye en yakın üç okulda çalışılmıştır. İkinci olarak benzeşik örnekleme metodu kullanılmış, seçilen okulların sosyo-ekonomik açıdan orta düzeyde olmasına dikkat edilmiştir. Buradaki amaç, küçük, benzeşik, bir örneklem oluşturma yoluyla belirgin bir alt-grubu tanımlamaktır. Aynı zamanda ölçüt örnekleme tekniği de çalışmaya dahil edilmiş, katılımcı adaylarının en az 10 yıllık sınıf öğretmenliği tecrübesi ve farklı sınıf düzeylerini (1., 2., 3., 4. ve 5. sınıflar) okutan sınıf öğretmenlerinin olmasına dikkat edilmiştir. Bu koşulları sağlayan toplam 20 sınıf öğretmeni ile toplam üç oturum halinde odak grup görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri odak grup görüşmeleri yoluyla toplanmıştır. Odak grup görüşmelerinde literatüre dayalı hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi yaklaşımından ve NVivo2.0 programından yararlanılmıştır.

Bulgular: Bu bölümde odak grup görüşme verilerinin analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Görüşmelerin analizinden elde edilen bulgular, "kategorilere (temalara) göre veri gösterimi yaklaşımı" izlenerek sunulmuştur. Öğretmenlerin değerler eğitimi sürecine ilişkin görüşleri üç kategori altında toplanmıştır. Bunlar, değerlere yüklenen anlamlar kategorisi; öğretmenlerin değerleri nasıl algıladıkları ve değer kavramının kendileri için ne ifade ettiği; Değerler eğitimi süreci kategorisi; öğretmenlerin değerlerin niçin öğretilmesi gerektiği, değerlerin nerede, ne zaman ve kimler tarafından öğretilmesinin uygun olduğu, öğretmenlerin değerleri çocuklara nasıl kazandırdığını açıklamaktadır. Değerler eğitimi

ve yaşanan problemler kategorisi ise öğretmenlerin değerler eğitimi sürecinde yaşadıkları problemleri ifade etmektedir.

*Sonuçlar:*Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüş ve deneyimlerini derinlemesine incelemek ve ortaya koymak olduğundan, araştırmada uygun veri toplama tekniği olarak odak grup görüşmeleri kullanılmıştır. Odak grup görüşmelerinin en önemli özelliklerinden biri de görüşmeyi gerçekleştiren araştırmacının grup üyeleri arasındaki tartışma ortamını kolaylaştırmaya çalışmasıdır. Bu araştırmada ilk odak grup görüşmesi araştırmacının deneyimsizliğinden dolayı araştırmanın amacı hakkında daha az bilgi vermesine rağmen diğer odak grup görüşmeleri istenilen amaca ulaşmıştır. Odak grup görüşmelerinin amacı elde edilen bulgular doğrultusunda genellemelere ulaşmak değil araştırmanın amacı doğrultusunda gizli kalmış çok önemli gerçekleri ortaya koymaktır. Bu çalışmada da bu ilkeye bağlı kalınmaya çalışılmıştır.

Öğretmenlerin çocuklara kazandırılması gereken temel değerler arasında “vatansızlık” değerini ön plana çıkardıkları, değerleri; inanç, tutum, erdemli olma, karakter, etik, estetik, ahlak gibi farklı kavramlarla açıklamaya çalıştıkları, değerler eğitiminin ailede başlaması ve bu süreçte ailenin daha etkin bir rol üstlenmesi daha sonra çocukların okula başlaması ile bu görevi okulun üstlenmesi gerektiğini ifade ettikleri, değerleri çocuklara kazandırmak için hem sınıf içinde hem de sınıf dışında farklı etkinlikler düzenledikleri ve son olarak da değerler eğitimi sürecinde özellikle ailenin ve çevrenin yetersizliğinden kaynaklanan birçok problemlerle karşılaştıkları şeklinde görüş belirttikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Özellikle bundan sonraki yapılacak çalışmalarda aile, çocuk, çevre vb. unsurlar da araştırma sürecine dahil edilerek değerler eğitimi konusunda daha net bilgilere ulaşılabilir. Ayrıca, değerler eğitimi sürecinde öğretmenlere, ailelere ve medyaya sağlanacak gerekli eğitimlerle aralarındaki işbirliği eksikliği giderilerek, değerler eğitimi sürecine ilişkin yeterlilikleri artırılabilir ve bu süreçte öğretmenden, aileden ve medyadan kaynaklanabilecek sorunlar asgari seviyeye indirilebilir. Böylelikle Türk Milli Eğitiminin beden, zihin, ahlak ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler yetiştirme ilkesine bir adım daha yaklaşılacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Eğitim-öğretim, sınıf öğretmeni, değerler, değerler eğitimi